

Elfelejtett vadászati szakírók

**„Ősz nyomát, őz nyomát,
hollókét, nyulakét,
hamvazó, hideg hó
kristálya lepte be!
Bőrzekés vadászok,
sziszlető agarak,
vadhajtó zsellérség, hó alatt, föld alatt”**

/Párkándi Géza: Vadászvilág/

„A róka a szőlőnek ártalmas, mert a gerezdéket megeszi. Ravasz és csalárd állat. Mert ha ehetnék, úgy tettet, mintha alonnék vagy mintha meghol vala, hogy így a körüle játszódozó madarakat megragadhasa. [...] Jégen akarván általmenni, először a fülét a jégre teszi, s úgy próbálja meg, hogy ha elég erős-e [...] Hogy halakot (kiket igen szeret) foghasson, farkát a vízbe bocsátva, melyre ha érzi, hogy rák, avagy hal akad, igen sebessen kirántja. [...] /Apáczai Csere János: Magyar Encyclopaedia. 1653/1977/285./ Hogy mindebből mennyi a literatúra és mennyi a vadászati szakirodalom? Talán a szépirodalom van túlsúlyban - és ez az arány a többi erdei vad leírásánál is hasonló -, éppen ezért az erdélyi magyar vadászati irodalmat nem Apáczai közismert munkájától származtatjuk, hanem a közel két évszázaddal később, 1842-ben Nagyszébenben kiadott, *A gyakorlott vadász vagy ismertető a' vadászat körében* c. kézikönyvtől.

Erdély első önálló magyar nyelvű vadászati könyv szerzőjének csak kezdőbetűit ismerjük, ugyanis a Filtsch Sámuel nyomtatta szakkönyv címe és alcíme után mint szerző csak *M. Sz. F.* áll, aki *Magyari Szász Ferenc*.

A címlapon találjuk a könyv egyedüli ábráját is: tolokocsin egy paraszt szállítja az elnehezedett vadászurat, kinek kezében puska van. A mezei tájon pedig előtte egy vizsla és egy fácán. Talán az ábrázolt helyzet megelőzése érdekében íródtak a könyv 5. oldalán olvasható ajánlások is: „Vadásszunk tehát míg korunk, 's időnk engedi; csak ha mersékelt mozgással újítjuk vérünk forgását, lehetünk képesek sokszor kimerítő, 's bádjasztó hivatalunk czélarányos folytatására; helyt ülő életrendünkből származható, 's származni szokott nyavalyáinknak csak a' mozgás, friss levegő, vadászat, igaz ellensége!”

A közel másfél évszázaddal ezelőtt írt vadászati szakkönyv ma is érvényes megállapításai élvezettel olvashatók: „[...] lássuk meg: mi kívántatik arra hogy jó lövészek lehessünk? Első a' jó szem, és serénység, második a' hidegvér, 'a harmadik a' szükséges gyakorlás”/21./.

A könyv tartalomjegyzékét böngészve betekintést nyerhetünk arról, hogy közel másfél századdal ezelőtt elsősorban mi is érdekelte a vadászokat: az, amit már a könyv körülményesen megfogalmazott, alcíme sejtet: „Általános észrevételekkel a' Vizsla oskolázás - Kopó - Agár - közönségesebb ebnyavallyák - és vadjaink természetére nézve, vadászati szempontból [...]”.

Íme a tartalom:

„Be-vezetés 1 [lapszám] Fegyver. Jó lövész 8 Vizsla 32 Előiskola 41 Vizsla tanítás mezőn 65 Kopó 89 Agár 97 Általános észrevételek 102 Kutya nyavallyák. Orvoslás 106 Természeti le írása vadjainknak vadászati szempontból 119 Róka - Nyúl 130 Fogoly madár 141 Fűrj 148 Haris 151 Szalonka 154 Réti Sneff 159 Mocsár Sneff 161 Apró Sneff 162 Vad récze 165.”

A napjainkban nálunk megjelent hasznos szakmunka - Mikó Imre: Vadász-könyv. Kriterion, 1984. - hosszú történeti bevezetése nemcsak Erdély első magyar nyelvű vadászati könyvéről feledkezett meg, hanem a *Dr. Földesy György*, fogorvos, lelkes és áldozatkész szerkesztésében, Marosvásárhelyen megjelenő „*Vadászújság*”-áról is. Ennek első példánya 1922-ben hagyta el a nyomdát, az utolsó pedig - állandó anyagi gondokkal küzdve - a harmincas évek közepén, mindvégig híven szolgálva a vadgazdálkodás ügyét. (Az érdeklődő olvasó a folyóirat néhány évfolyamát megtalálhatja a marosvásárhelyi városi könyvtár dokumentációs osztályában.) Megjelenésében érdeme volt *Szlávik Nándor* (1857-1929) erdőmérnök, vadászati szakírónak is, ki haláláig a lap főmunkatársi tisztét töltötte be.

A szépirodalom hálás témája a vad és a vadászat. Hogy mennyire szépek lehetnek az innen merített leírások, arra jó példa a harmincas évek egyik divatos regényében olvasható alábbi sorok:

„Az aljban *a medve* megegyszer négykézlábra kapaszkodott, de az újabb lövésre visszarogyott és megkezdődött haláltusája. Első pillanatban kezeivel, lábaival feltépte maga körül a földet, rémes ordítása percig sem szűnt, bundája csapzott lett a kintől, sörtéi felmeledtek, becsületes arca ezerrétüvé torzult, majd folyton lassuló hörgés következett. Kitátott száján a magasba fújta a vért, amely piros ködként csillogott a fölkelő nap fényében; végre háta megörbült, mint az íj és egy utolsó, rettentő rángással kifújta páráját.”

/Nyíró József: Uz Bence. Bp., 1936. 20./

